

FELSŐ-ZEMPLÉN

TÁRSADALMI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐSÉG: Hova a lap szellemi részét illet minden közlemény intézendő: Török-utca 220 szám.	Kéziratok nem adatnak vissza. Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el. — Nyílt-ter soronként 20 kr. — Hirdetések jutányosan számítottak.	ELŐFIZETESI DIJ: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.	KIADÓHIVATAL: Hova az előfizetések, hirdetési és nyílttér díjak küldendők: Landesman B. könyvnyomdája.
--	---	--	--

A földművelő munkások helyzete.

A földművelő munkásoknál január és február hava ama idő, a melyben rendszeren a szűkölködés be szokott állani. Megtörténik ez a jó esztendőben is, amál inkább akkor, midőn rossz volt a termés.

A nyomorult gazdasági viszonyok ez évben is szomorú helyzetet teremtettek a földművelő munkásoknál. És e helyzet sokkal szomorubb és nyomorultabb, mint az előző években volt.

Mert míg azelőtt a munkás a téli hónapokban, midőn élélme már elfogyott, a kereskedőtől jövő évi aratására előleget kapott, a melyből azután tavaszig megélhetett, most ez előleget már meg nem kapja, mivel hitelzője jogait nem érvényesítheti. Igaz ugyan, hogy számos helyen a nép szorult helyzetét kihasználják, de — bármily drága áron is — az inségnek kitéve nem volt s az aratásig élhetett, a mely után azután adóságát kifizette s így a jövőre újabb hitele volt. Most azonban e hitele nincs s ennél fogva kenyerre sincs. Mert abból az 5 vagy 10 frtból, amit a gazdától az aratási munkálatokért a szerződés aláírásakor előleg fejében kaptak, tavaszig nem lehet kiélni. No meg az előleget rendszeren karácsony előtt veszik föl s az ünnepek alatt szépen el is fogy. Sokan, akik a „nemzetközi világboldogítók“ szavaira is hallgatnak s a szerződést még a mai napig sem írták alá, még e csekély összeget sem kapták meg.

Pedig a munkafeltételek nagyon kedvezőek s a gazdák a munkásoknak majdnem minden kívánságát teljesítik, csak hogy a szerződéseket aláírják. Az utolsó évek szomorú eseményei és tapasztalatai a gazdákat is megpuhították s így a munkásoknak igen sok követeléseit teljesítik. Hisz e követelések

teljesítése nem okoz a gazdának olyan nagy kárt, a minőt szenved akkor, ha a munkások az aratás alkalmával csak *egy napig* nem aratnak.

S a magas munkaárat s kedvezőbb munkafeltételek dacára nagyon nehéz munkásokat kapni, mert a tudatlan, naiv nép elég balga hallgatni a „nemzetköziet“ csábító szavaira.

Pedig a mostani nyomorult helyzete is kijózaníthatná. Hisz a múlt évi sztrájkok is nagy részben okozói annak a nagy nyomornak, a melyben most van.

Nyomorban vannak azok, akik dolgoztak s a rossz termés miatt már nekik sincs kenyerük; annál nagyobb és régibb keletű az azoknál, akik hallgatva a „népvezérek“ szavaira, nem álltak munkába, vagy csak nagyon rövid ideig dolgoztak. Bezzeg cséplni és kapálni már nem volt kedvük a tisztelt „elvtárs“-aknak. Be is következett e munkátlanlás miatt a koplalás ideje. Most már az inség olyan nagy, hogy pénzt és kenyeret kell köztük kiosztani.

Hogy pedig nem a „munkahiány“ oka az inségnek — mint azt oly sokan szeretik hangoztatni — nagyon fényesen igazolja a következő eset, mely Torontálmegye egy nagyobb községében megtörtént. Hetek óta híresztelik az újságok, hogy nagy az inség Torontálban. A hatóságok az inséges falvakban pénzt és kenyeret osztanak ki. Midőn a mi elvtársaink meghallották, hogy a szomszédban vigan folyt az élet, mert ott pénzt osztogatnak, csakhamar ők is — mintegy 300-an — jelentkeztek a hatóságnál, hogy nekik sincs kenyerük. A községi előjáróság azonban elhatározta, hogy nem oszt ki pénzt az inségesek közt, hanem munkát ad nekik, kivéve az aggodat és munkáéptelenekeket. A Maros szabályozásnál van elég munka és a

normális munkadíjakat (kőbméterenként 18 kr.) emelték, úgy hogy a rövid napok dacára egy munkás naponként 2—3 koronát is kereshet, sőt a szorgalmas még többet. Midőn az „elvtársak“ ezt megtudták, hogy nem adnak pénzt, hanem dolgoznak, a munka elől retiráltak s másnap az inségesek száma 20-ra apadt. — Mint látjuk, nem csupán a rossz termés, hanem sokban a „lustaság“ is oka az inségnek.

A henyelés által támadt nyomor még ingerültebbé és elégtelenebbé tette őket s az ország számos helyén ez elégtelenség veszélyes alakot is ölt. Az új munkástörvénynek egyes túlszigorú intézkedése pedig ez izgatottságot még fokozták s a munkások hallgatva az „apostolok“ szavaira, igen sok helyen nem szerződnek. Hogy ennek mily szomorú következményei vannak, azt már a mostani inség is igazolja.

Hanem a nép fanatizálva van és abban a meggyőződésben áll, hogy az államnak kötelessége minden polgárát fentartani.

Hogy pedig a „nemzetköziet“ beszédeit örömet hallgatják, az nagyon természetes. Miután egyedül ők ereszkednek le a néphez s érintkeznek vele, közvetlenül foglalkoznak helyzetével s ígérnek, hogy segíteni fognak rajta s egy szebb jövő képét festik előtte, a mely jövőben a munkásoknak helyzet javulni és változni fog: nem esoda hát, ha e jámbor és tudatlan nép vakon hisz a „világboldogítók“ szavaiban. Az ily reformok, mint a 8 órai munkaidő, a mai adórendszer és a militarizmus eltörlése, ingyen népnevelés, általános titkos választási jog, teljes és korlátlan sajtószabadság és szabad költözködési jog, bizony tetszenek a szegénységben és nyomorban sínylő nagy tömegnek. S miután e szegény emberek Stuart Mill-t vagy Rocher-t nem olvassák, ama tételt, hogy

TÁRCZA.

Az életből.

I.

Hüvös tavaszi est. A doktor lakása előtt kocsi áll meg. Nehézkesen száll le az öreg kocsis sáros csizmáiban és kopogtat az ablakon. Még csak 10 óra van, de a falu csendes, mintha ki volna halva és a doktor — dühösen, hogy első álmában háborgatják — rárivall a jövevényre: Ki az, mit akar? — Maga? Na jó. Mi baj? az ördögben, nem tudtak előbb jönni? Álmosan, rossz kedvűen felöltözik. Szídj a hüvös, kellemetlen időt, orvosi pályáját, mely az urat sem engedti urnak lenni, az egész világot. Végre elkészült és indulhatnak. Lassan halad előre a kocsi a tengernyi bánati sárban és a kocsis nem egyszer kénytelen leszállni, hogy a kerekekből kipiszkálja a szurokszerű fekete földet. Az orvos boszankodik. Ki tudja, milyen csekélységért hívják megint, aztán még nem is az urasághoz. Szerencsére a Gyehló itt van a közelben és alig egy órányit ut után megáll a kocsi Mestrovics ispán lakása előtt. A ténsasszony, egy még fiatal kinézésű, csinos, gömbölyű kasszonyka, már a folyosón várja a doktort és bevezeti beteg urához. Ez szólanul, csukott szemmel fekszik ágyában, csak néha-néha nyöszörgésképpen nagyot lélekzik. A doktor megnézi, tapogatja, aztán az asszonyhoz fordul: „Hát miről is panaszkodik?“ — „Kérem szépen, nem is panaszkodott tulajdonképpen . . . Haza jött a vásárból és alig hogy bevásárolt a szobába, összeesett . . .“ — „Nincsen semmi baja, bizonyára sokat ivott. Csak aludja ki magát.“ Azzal kifelé tartott. — „De doktor ur kérem, talán mégis írna valamit szegénynek,“ és rámutat az asztalon levő papírra. — „Fü-

lösleges, kutyabaja — reggelre jó lesz minden.“ Az orvos most még jobban haragszik, hogy ilyen csekély baj miatt hívták. Az asszony pedig szomorúan ül a beteg ágya mellett, lesi minden mozdulatát. Közben Viorára gondol, ki a magyénjénél van a városban és ott az öreg Pópádia felügyelete alatt varrja a staffirungját. Most mintha a mellékszobában kis zajt hallana. Bemegy. De nincs ében egyik sem a gyermekek közül, nyugodtan fekszenek közös fejük a vánkosokon. Gyöngéden megsimogatja az egyiket, megigazítja a takaróját a másiknak, aztán megint az urához megy, föléje hajol, nézi, hogy szendereg-e még. Sehogysem fér a fejébe, amit a doktor mondott. Nem volt az ő férje sohasem iszákos, józan ember volt az mindig, gondos, gyöngéd férj és apa. A régi doktor jobban is ismerte a természetét . . . És amint úgy élettelelenül látja ágyában fekvődni, átvillan csavján a rémes gondolat: Hátha meghal . . . mi lesz belőle avval a hat gyermekkel . . . aztán meg a Viorát elvinné az őt a tanító? . . . Istenem . . . és a mézárós megadta-e már a tehén árát . . . tegnapelőtt csak foglalt adott, azt látta. És a fiuknak a városban meglesz-e elscjén a kosztépénük?

Ijedten fogja meg a férje kezét: jég hideg; cirizogtatja, nevén szólítja, kérdéseket intéz hozzá, de nem kap választ. Kétségbeesve csavja fel a pislogó lámpát és úgy világítja meg férje arcát — hát látja, hogy hideg, merev, halott. Szívzetakasztó göresös sirással térdre esik a holttest mellett.

II.

A kastély egyik ablakánál áll a báró: — „Mintha kocsiözörgést hallanék. Te is?“ — „Igen, én is. Ki és mi lehet az? Csöngésed be az inast?“ — „Jean, miféle kocsi hajtott ki az imént az udvarból?“ — Az a doktor volt, kérem. Mestrovicsékhoz vitték, „beteg az öreg.“ — „Mióta? hisz még reggel beszéltem vele.“ — „Csak annyit tu-

dok, nagyságos ur, hogy betegem jött haza a vásárból.“ — „Szegényt meg kell nézнем.“

At is ment a báró az ispán lakásához és halkán kopogtatott az ajtón. Mivel választ nem kapott, már vissza akart fordulni, de mégis nyugtalanította régi, hű szolgája betegsége. Benyitott. Ott találta szegény Mestrovicsné egyedül, sirva, kétségbeesve a halottas ágy mellett. Megesett a szíve a szegény asszonyon — hiszen különben is jólelkű ember volt — és felemelte, vigasztalta szegényt. Megnyugtatta az ő és gyermekei helyzete felől, hogy a nevelítésükről is fog gondoskodni. És miközben ezeket részvételtjesen elmondta, arra gondolt, hogy milyen csodálatosan fiatal kinézésű és milyen formás még az az asszony . . .

III.

A báró lelkiismeretesen váltotta be ígérését és a Mestrovics család nem szenvedett hiányt semmiben. A fiuk folytathatták tanulmányaikat, az asszony meg, mint eddig, dolgozott a ház körül, gondozta, nevelte gyermekeit. A báró igen jól érezte magát az egyszerű, jóra való emberek társaságában, és gyakran meglátogatta őket. Tetszett neki az egyszerű természetesség, a félig azívelyes, félig alázatos modor, melylyel fogadák. A sok osztriga és kaviár után jól esett a házi kényér. A chanssonette társaság után, — az idyllyi családi élet. Annnyira megszokta, megszerette őket, hogy mindennapos vendégük lett. Bámulta, csodálta Viora fogékony szellemét, szép hangját, melylyel oly bájosan interpretálta a bus népdalokat. Elhalmozta őket könyvvel, kottával — és tetszelt magának a részben mentori, részben maeenási szerepben. Viora csodálatos vegyülete volt a falusi egyszerűségnek párosulva nagyvárosi kaczeréssággal. Külsejében hasonlított anyjához, de finomabb, uriasabb kiadásban.

„a termelési tényezők az összeség birtokába menjenek át“ úgy magyarázzák, hogy a földet fel kell osztani s mint egy klárii „elvtárs“ azt márki is számította. A gr. Usekonic birtokából mindenkinek (már t. i. nekik, a munkásoknak) 15 hold fog jutni. No, a klárii „elvtársak“ nagyon kegyetlenek. Sokkal jobbak már a borsodiak, akik Tisza Kálmánnak — mert a királynak jó embere — 200 holdat fognak meghagyni. Mivel továbbá sem Leroy-Beaulieu, sem Stein, Cossa vagy Fröbel munkáit sem olvassák, a progressív adórendszerrel azt hiszik, hogy ez annyit tesz, mint „nem kell adót fizetni.“

Bizony nagyon kedélyes állapotok ezek!

Az „urak“ nem érintkeznek a paraszt munkásokkal, csak ezek kénytelenek az „urak“ egy részével érintkezni és pedig a gazdatisztal, a szolgabíróval, az ügyvéddel és a pappal. A gazdatiszt munkába hajtja, a szolgabíró becsukja, az ügyvéd elcitolja vagyonkáját (?) és a pap — eltemeti.

Hogy ily körülmények között az urakat nem szereti, az nagyon természetes. Az urak iránt tehát nem a szeretete, hanem a gyűlölete fokozódik.

És a proletároknak e növekedő elégtelenségével és gyűlöletével szemben az állam és társadalom nem tesz semmit. Az „elvtárs“-ak pedig szorgalmasan és kitartóan végzik aknamunkájukat. Nap-nap után olvasuk, mint lesznek újabb és újabb községek megmetyezve. Hanem mind e fölött csak mosolygunk és kinevetjük a „cucilisták“ munkáját s bizunk a csendőrszurotyban, a mely bizonyára megvéd az „elvtársak“ esetleges bolondságai ellen.

Vajha tényleg csak bolondság avagy komédia volna az, amit a munkások tesznek. De aki mozgalmukat komoly figyelemmel kíséri, az látja és tapasztalhatja, hogy gyors és ügyes szervezkedésük nem bolondság, se nem komédia, hanem a szétszórtan heverő erők igaz egyesülése, mely egyesült nagy erővel akarják a jelen állami és társadalmi épületet lerombolni.

Azért jó lesz, még mielőtt a kétségbeesett tömeg e munkájához fogna, ha az intelligens és művelt uri elem is már egyszer e nyomorultak közé vegyülne s meghallgatná, hogy mi fáj tulajdonképen ezeknek a „kis polgárok“-nak. Talán még nem késő s lehetne bajaikon segíteni. Talán még vissza lehetne nyerni e népnek egykori hűségét és ragaszkodását, melyet azelőtt a feudálhatalom reáparancsolt, de a mit ma csak öszinte

barátsággal és igazságszeretettel lehet újból megnyerni.

Ha pedig sikerül a nép bizalmát és ragaszkodását újból megnyernünk; munka kedvét erkölcsi és anyagi rugóinak fejlesztése által neki visszaadni és a fejből azokat az átkozott tanokat, a melyek csak a veszélybe és nyomorba taszítják, kiverni; gondolkodását egy tisztább és egészségesebb irányba terelni: akkor — ha csak a természet nem lesz iránta mostoha — kis hajléka megszünik a nyomor, tanyája lenni, ott béke és szeretet honol.

Balog Géza.

Múlt és Jelen.

— Alkalmi tollrajz. —

Dr. Weisberg Zsigmondtól.

Et nunc venio ad fortissimum — t. i. a homonnai „Izr. Hitközségi Népiskola“ történelmi rajzához. Amivel tulajdonképen meg kellett volna kezdenünk, utolsó helyre szorult. Nem azért, mintha a helybeli tanintézetek érdemsorozatában csak ezt a helyet érdemelné; sőt ellenkezőleg! Hanem mindenekelőtt azért, mert jelenlegi helyéhez semmiféle fiatalkori reminiscenciák nem fűződik, lévén annak épülete egy a sok közül, mely sem külsőleg, sem belsőleg különös figyelmet nem érdemel. Mert — mint már a multkor említettük — 45 év előtt Homonnán semmiféle nyilvános jellegű, kellőleg felszerelt iskola nem létezett; — sem keresztény, sem zsidó!

De tartózkodjunk továbbá más jelleméről fogva is „Felső-Magyarország“ ezen első és legrégibb elemi iskoláját, az őt joggal megillető első helyre azért sorozni, hogy még látszatsza is kikérültessek, mintha részrehajlással viseltetnénk ama hitközség iránt, melynek kebeléhez mink is tartozunk valaha, és — lehet — még tartozni fogunk. S van még egy harmadik indoka is, még pedig — személyi! Ugyanis „magunkról magunknak“ kellene tulajdonképen czimeznünk jelen rajzunkat, melyhez mint rövid 40 évi fenállása történetéhez, máris annyi *vérokonunk* kegyeletes emléke fűződik a multa és kiváló érdeme a jelenre nézve; és melyeket chronologicus sorrendben az alábbiakban elmondani, elég érdekesnek tartjuk.

Azon kezdjük tehát, hogy 1848 előtt — és utána egészen 1856-ig — a homonnai értelmiség gyermeknevelés tekintetében egy segített magán, hogy az előkelő keresztény családok ugynevezett *nevelőket*, rendszeren felsőbb tanintézeteken teológiát vagy jogtudományt végzett ifjakat; a jómódu zsidóbeliek pedig, u. n. *házi tanítókat* fogadtak fel, mely családok aztán saját kényük-kedvük szerint — tankötelezettség és felügyelet hiányában — úgy nevelték gyermekeiket, ahogy maguk értékék azt legjobban. A „többi“ iskolás gyerek — mint már említettük — az egész szellemi tápot, minden tanszer, rendszer és helyiség nélkül az illető tanítót és családját felfogadó, magánfél lakásának egy-egy szobájában összezsufolva nyerte, kor-, rang- és valláskülönbség nélkül.

Azonban szerencsére, létezett már akkortájt is a homonnai hitközségben néhány fenkölt gondolkodású, széles látókörrel megáldott, nagy tudományú és nemeslelkű férfi, névleg: Dr. Ungár Samu és Dr. Weisberg József, orvosok BARKÁNY K., Feuerman Emaniuel és Stern Dávid, kitünő talmudisták és hebréisták, kiket az élénken érzett szellemi kapcsolat összehozott és összefűzött és kik annak tudatában, hogy a zsidó községeket mindentől három főintézmény jellemzi, t. i. az *istentisztelet*, a *jótekonyság* és végül az *iskola-ügy*: az első kettőtől már elődeik részéről kellő gondoskodás lévén, — legfőbb igyekezetüket arra összpontosították, hogy ezen harmadik és legfőbb tényezőről, az *emberi szellem művelődéséről* is, kellőképp gondoskodjanak.

De csakis 1855. okt. 15-én határozta el a hitközség: „hogy egy 3 osztályú nyilvános elemi (normál) iskolát létesít; kimondván egyuttal, hogy azon esetben, ha az iskola a hozzája fűzött reményeknek és a belé helyezett bizalomnak meg fog felelni, a hitközség azon lesz, hogy kulturális intézményét a későbbi nemzedékek javára idővel megnagyobbsítsa, kibővítsa.“ Ezen intézet fentartásához a hitközség a maga részéről, hogy a szegénysorsos tanulókat is részesüljenek a tanítás áldásában, évi 500 fruttal járul, lévén annak *összükséglete* — egyelőre 1500 frt p. pénzben.

Elhatározá továbbá, hogy „3 képesített tanerőt alkalmaztat; még pedig 1 fő- és 2 osztálytanítót, az előbbi 500, az utóbbi egyenként 350 forintnyi p. p. javadalmazással. S így megtéve az iskola szervezésére vonatkozó valamennyi intézkedés és a pályázók közül megválasztván: Rosenmayer Izák, ismert nevű tanügyi német író, mint fő-, Engländer Ferdinand, a magyar nyelvből, valamint a többi tantárgyból is, kitünően képesített, okleveles tanító és Löw Jakob, kiváló hebraista — mint osztálytanítók: a cs. és kir. szolgabírósnak benyújtott ezen határozat és választás jóváhagyása után, valahára 1856. októberben nyílt

meg a homonnai izr. nyílv. elemi iskola — a Stern Dávid-féle, iskolahelyiségül kellően berendezett és felszerelt magánházban.

Ez volt Zemplénmegyében (a *Kesztenbaum* Márton-féle a.-a.-újhegyi iskolán kívül) e vidék első és azzal idején *egyetlen korszerű* intézete, a mely hivatva volt a jövőd nemzedékek értelmi és lelki világának *rendszeres* alapot és irányt adni. És, hogy a „Felvidék“ e helyén, mely a legmaradibb községek közé van beékelve (N. Mihály, Gálszécs, Varánód, Sztrópok) már *négy évtizeddel ezelőtt* létesülhetett egy „modern“ iskola, ez azon jeles, felvilágosodott szellemű elődeinknek örök érdeme, kiknek élén akkor a hitközségi elnök: *BARKÁNY K.*, majd Dr. Weisberg és végre — majdnem napjainkig — Dr. Ungár állott — kik a korszerű haladás terén, a homonnai zsidó hitközségnek annak idején vezérszerepet juttattak, a többiek fölé emelvé az őt.

A tanítási nyelv természetesen a német volt; de a tantárgyak között szerepelt a magyar nyelv is. Kiemelendő ez a körülmény annál is inkább, mert a magyar nyelv tanítására, az engedélyezett 3 óra ellenére 6 óra fordítottat — ami nem eléggé dicserhető hazafias tény gyanánt említhető fel, ha tekintetbe vesszük, hogy ez az abszolút korszak, a sászári kormányrendszer idejében volt, mely hazánk elnémesítésére törekedett.

1863-ban az iskola már 4 osztályú volt — és 1865-ben a hatóság elrendelvé az igazgató intézményt: Dr. Ungár, a díeső alapítók egyik meg életben levő tagja, mint az iskola első igazgatója (egyszersmind iskolaszéki elnök) szerepelt. — 1869-ben a népoktatási törvények szentesítése után, a hitközség nagy szótöbbséggel iskolájának további *hűfelekezeti* jellegének fentartása mellett — a közös (simultán) iskola jellegével szemben — határozott — és egyuttal annak 6 osztályúvá leendő kibővítése, *előben* elfogadtatott.

A hitközség kiadásai és terhei ennek folytán tetemesen nagyobbdván, szűk anyagi viszonyok közé jutott; — annál is inkább, mert a magas ministeriummal ez évben is kérelmezett subvenció, melyet már 3 éven át 200 frttal élvett, most meg nem adatott, iskolábr fejében pedig már most 400 frtot kellett fizetni.

De ezen a krízisen s-zrencsésen tulesett — a mennyiben az 1876/7-ik tanévvel megnyílván a helybeli polgári fiúiskola, ezen körülmény az V. és VI. osztály beszüntetését lehetségessé tette — és ily módon az iskola kiadásait is lehetett ismét a régi mederbe terelni. Az elemi V., VI ik osztályt végzett tanulók, a helybeli polgári iskola *jeles* tanulói voltak, a kiról Gerecz Lajos, akkori igazgató, az intézet értesítőjében azt jegyezte fel, hogy „ezek mind képzett fiúk voltak, a kikkel öröm volt foglalkozni,“ és hogy „ez a tanév adott aránylag legtöbb derék embert a társadalomnak.“

1880. júniusban nagy tűzvész támadt Homonnán, mely az egész várost lángba borította és a lakosságot nagy nyomorba ejtette; — az iskolai tanítás megszűnt és ez a szomorú állapot egy teljes éven át tartott. A elhamvasztott és elszegényedett város szomorú látványt nyújtott, de annál még szomorubbatt az, hogy oly nagyszámú tanköteles gyermeknek a rendes tanítást nélkülöznie kellett! Ezt a hitközség tovább telenül nem nézhette és, minthogy az iskola a község értelmiségének büszkesége volt, elhatározta, hogy az iskolát — bár nagy anyagi áldozatokkal — az 1881/2-ik tanévvel újból megnyitja.

De hogy az iskolának ezentul *állandó és saját* hajléka legyen, a hitközség megvásárolta a széles fő-utczán levő, földszintes, jelenlegi iskolaépületet, mely ezelőjének megfelelően átalakított és az át alakítással együtt majdnem 4000 fruba került. Ez alkalommal használtatott fel néh. Dr. Weisberg Józsefnek — megboldogult nagybátyánknak — 600 fruba emelkedett, 1857. 200 frtos alapítványa is.

Az iskola két épületrészből áll 1—1 előszobával, melytől jobbra és balra 2—2 nagy tanszobát nyílik. Az épületrészek között játszótér van. Az épülethez nagy kert és az iskolaszoba lakása tartozik. Az iskola 3 tanterme, az 1. és 2. osztály kivételével, melynek padjai még a régi iskolából fenmaradtak, új padokkal látottat el és beszereltettek a legszükségesebb iskolai butorok, a beszéd- és értelemszoklatok tanításához nélkülözhetetlen szemléltető képek, fali olvasóablak stb.

De míg az iskola, ezen állandósítása és berendezése által, legalább kifelé nyugvó pontot ért el, addig belső életében, a dolog természeténél fogva, a zavartalan munkálkodáshoz annyira szükséges nyugalom, nem állott be. Mert 1885. február 3-án az élok sorából kiszóllított Engländer Ferdinand — sógorunk — egyedüli tanító, a ki utolsó lehetetig ezen iskolának szolgálatában állott — ennek létesítése óta! Ennek szentelte életét, ennek erejét, tehetségét, ritka odaadással páratlan lelkiismeretességgel. Ő a zsidó tanítók azon tisztogárdájából való volt, kik nagy olvasottság- és általános műveltséggel, de egyuttal alapos héber tudománnyal is rendelkeztek — és ki a mellett még tetőtől talpig magyar hazafi és puritán jellem is volt. Működése — 29 éven át — csendes és zajtalan ugyan, de *áldásos* volt abban a körben, a melyet hivatása neki kijelölt — és nevét tanítványai nagy serege hálával említi.

Solti Vilma.

Előre haladott kora miatt nem lévén tagja az orsz. nyugdíjintézménynek, és így 5 gyermekkel hátrahagyott özvegye szül. Weisberg Katalin nyugdíjat nem élvezhetvén, saját közbefárásunknak sikerült kieszközölni, hogy Agnes nevű leányát, ép akkor Szerémségben működő okl. tanitónőt hívta meg a hitközség atyja helyére — a tanév végeig. De ugyanakkor egy másik tanító — Simonovics — a debreczeni izr. iskolához megválasztván, annak helyére, néh. Dousch Henrik, képzőintézeti igazgató ajánlatára, Leitner Samu is alkalmaztatott az iskolánál. Kiszöbén lévén az új — 1886/7 tanévnek, az ugyanakkor megalakult új iskolaszék haladéktalanul intézkedett az üresedésbe jutott 2 állomás betöltése iránt is. Még pedig úgy, hogy a közben férjhez ment *Engländer Agnes* — Simonovicsné helyére — osztály- és kézimunka tanítónővé, annak férje pedig: Leitner, Simonovits helyére jutott — megbízatván egyuttal a beírások eszközésével, az iskolai adminisztráció végzésével, valamint a tandíjak kezelésével is. — Azóta, nevezetes mozzanatot az iskola életében, csakis az 1892/3-ik tanévben adta magát elő; — a midőn dr. Ungár, kit az újonnan megválasztott iskolaszék bizalma ismét az elnöki székre ültetett és ki az iskola létesítése óta — tehát 36 éven át — viselte az elnöki tisztséget, hajlott korára való hivatkozással, megmátszhatatlanul kijelentette, hogy az iskolaszéki elnökséget továbbra el nem vállalhatja — és helyébe, mint legméltóbb utód és 30 év óta h. elnök, dr. Thoman Dávid választatott meg egyhangulag elnöknek.

A tanítótestület díszes üdvözlő iratban vett bucsut a leköszönt és tiszteltemelő elnöktől; — az iskolaszék pedig egyhangulag elhatározta, hogy dr. Ungárnak, az iskola egyik megteremtőjének elnöki tisztségéről való lemondása alkalmából, maradandó emléket állít olyképen, hogy az izr. hitközség pénztárából, egy legalább *egyszáz* forinttra rugó alap létesítsék — melynek „6%-os kamatja egy szegény, az izr. elemi iskolában, a magyar nyelv elsajátításában legjobb előmenetelt és szorgalmat tanúsított tanulóknak a záróvizsga alkalmával nyújtassék át”; ezen alap „Dr. Ungár Samu-alap” nevet viseljen. — A mióta Dr. Thoman iskolaszéki elnökké megválasztatott, rövid 4 év telt el; de az iskola fejlesztése körül máris számos érdeme van — a mennyiben ugyanis a helybeli polgári- és kereskedelmi iskolai tanulók részére *ifjúsági istentisztelet* léptetett életbe; az 1892/3-tól kezdve a tanítóknak egyen- és évenként 50 forint renumercációt eszközölt ki a hitközségnél; 50 forint — állandó lakbér illetményt szavaztatott meg részükre; valamint tanítási felszerelésekre mintegy 500 frtot adatot ki, és végre, hogy egy fenkőlt gondolkodású zsidó matronát, öz. Kranzchor Jánosné arra bírta rá, hogy főutcai egyemeletes házat, végrendeletileg kulturális célra hagyományozta — oly értelemben, hogy az épület jövedelme, a homonnai izr. 4 osztályú leány iskola *kibővítésére* fordítsassék. — Dr. T. ezen példás buzgalma, az iskola évről-évre növekedő frequentációjában is találja méltó kifejezését, mert a millenárius évben a beiratott tanulók száma 200 volt — és manapság s m kevesebb. A homonnai zsidó iskola tehát joggal osztozhatott a nemzet millenárius örömeiben, azon jól eső és magasztos tudatban, hogy mint kulturális intézmény, a hazafias szellem ápolásában és a magyar nyelv sikeres terjesztésében, töle telhetőleg hozzájárult a haza másodsori meghódításához. Reális alapon nyugván, biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a szellemi világot, melyet már 40 év óta áraszt szét, továbbra is fogja szolgáltatni — mit neki szívből kívánunk!

Vegyes hírek.

— **Elöléptetés és áthelyezés.** A helybeli kir. járásbírósg vezetője: *Roskovics János*, áthelyeztetett a munkácsi kir. járásbírósgához és egyszersmind itélő tábla bírói rangra emeltetett. A hivatalos lapban erre vonatkozólag a következő közlemény jelent meg: „Igazságügyi magyar miniszterem előterjesztése folytán *Roskovics János* nagymihályi járásbírónak a munkácsi járásbírósg-hoz saját kérelmére leendő áthelyezését megengedem s a nevezett járásbírónak egyidejűleg az itélő tábla bírói czímet és jellegét adományozom. Kelt Bécsben, 1898. évi január hó 31-én. *Ferenc József* s. k. *Erdély Sándor* s. k.* — A kik ismerik ezen áthelyezés és előléptetés előzményeit, tudják jól, hogy kizárólag a munkásság és kiváló tehetség lett jutalmazva, mert el van ismerve, hogy *Roskovics* méltó disze a bírói karnak, — aki nemcsak mint bíró tűnik ki, hanem széleskörű képzettsége és rendkívüli olvasottságánál fogva társadalmilag és mindenütt a legelőkelőbb körök kedvelt tagja volt. — A munkácsiak méltán örvendhetnek, mert ha majd megismerik igazán *Roskovics Jánost* mint bírót és mint magánembert, meg fogják látni, hogy kit és mit nyertek benne. — Mi, a kik különben is közvetlen közelről ismerjük nemes jellemvoná-

sait, őszinte és mély sajnálattal látjuk távozását. — Az előléptetés alkalmából természetesen nemcsak helyből, de vidékről is folyton érkeznek az üdvözlések, a mi szintén csak annak a jele, hogy mennyire szeretik és tisztelik *Roskovicsot*. — A helybeli ügyvédi kar, a főszerelőbírósg és járásbírósgai személyzettel egyesülve, *Pólyai Géza* kir. közjegyző vezetése mellett jelent meg az új táblabíró előtt, a hol lendületes beszéd kíséretében tolmácsolta az érzelmeiket és fejezte ki az üdvözlést, melyre *Roskovics* csak röviden válaszolhatott és köszönhette meg az őszinte megemlékezést, mert a meghatottság nagyon erőt vett rajta. — Az Isten sokáig éltesse és kívánjuk, hogy ragyogó tehetsége folytán még sokkal magasabb állásba jusson és hogy az igazságszolgáltatás előnyére nagy tudását minél inkább érvényesíthesse.

— **Uj takarékpénztár.** A nagymihályi kereskedelmi és hitelbank igazgatóságából, mint köztudomású, öt alapító és igazgatósági tag kilépett a bank bűltjeire vonatkozó vizsálók és nézeteltérések miatt. A kiléptettek kezdeményezése folytán most már igen széles és számottevő körben foglalkoznak azon eszmével, hogy a már fennálló és nagyon szép reményekre jogosító önszegélyző egyesülettel szövetkezve, egy egészen új takarékpénztár létesítsék. Az eszme mind szélesebb körben hódít és ma, amikor még tulajdonképpen a hivatalos aláírási tervezeti iv ki sines becsájta, több mint 350 részvény jegyeztetett. Addig is, míg alkalmuk lesz e fontos kérdéssel bővebben foglalkozni, megemlítjük, hogy a tervezet szerint 750 db. (egyenként 100 frtos) részvény lesz kibocsájta, a részvények árai négy részletben fizetendők le a következő módon: 10% az aláírások, 30% f. évi május hó 1-én, 30% aug. hó 1-én és 30% nov. hó 15-én. Az új takarékpénztár valószínűleg május hóban már megkezdí működését. A mi az önszegélyző egyesülettel való szövetkezést illeti, az akként van a legkisebb részletig is tervezve, hogy a mostani ügyvezetés érintetlenül megmaradna és a tagok jogai minden tekintetben nem csak teljesen biztosítottak, de ezenkívül az önszegélyző egyesület igazgatósága az értekezletek alkalmával a tagok érdekében kifejtett együttes nézetek nyilváníításakor oly előnyöket kötöt ek ki, a mik feltétlenül lehetővé tenné már a legközelebbi jövőben, hogy az önszegélyző egyesület korlátlanul és minden akadály nélkül kielégíthesse teljes mérvben a tagok hiteligenveit. — Ebben az ügyben legközelebbi rendkívüli közgyűlés hívatik össze, hogy a tagokkal is megismertethetők és közölhetők legyenek az új takarékpénztárral leendő szövetkezés módozatai és előnyei.

— **Bankgyűlés.** A kereskedelmi és hitelbank részvénytársaság e hó 3-án tartotta évi közgyűlést a részvényesek igen nagy érdeklődése mellett. A szokásos fölmentések után megválasztattak az igazgatósági tagok. Igazgatók lettek: Weinberger Sámuel, Weinberger Náthán, Dr. Widder Márk, Jelenek Gyula, Strömpl Gábor, Rosenberg Ignác, Dr. Pogány Gerő, Löffler Noa és Brüglér Mór. Miután azonban a régi igazgatóság öt tagja egy általuk kiállított nyilatkozatban becsületszavukat kötötték le arra nézve, hogy ha közülök csak egy is kihagyatnék az igazgatóságból, mindannyian lemondanak, ennek folytán Dr. Pogány Gerő, Löffler Noa és Brüglér Mór tényleg le is mondtak, miután két társukat kihagytták az igazgatóságból.

— **Gazdasági előadások.** A múlt vasárnap megtartott előadások meghallgatására elég szép számú gazdaközönség gyűlt össze. Az előadások teljesen gyakorlatiak voltak s a felélt tárgyakra kimerítően és nagyon vonzóan lettek előadva. *Egreczky Mihály* a trágyakezelés a telepen és a szántó földön czímmel bevezetett előadása megértette velünk, hogy az a rengeteg *szeny* és *piszok*, a mely utazainkat vajmi gyakran borítja s környezetünk levegőjét itt-ott dögleté teszi, a mely sok polgártársunknak *udvarán, háza környékén díszel* s ott a legveszedelmesebb ragályok *szemnyei csirjait fakasztja*, gondosan összeszereperve s földdel fedtetten egyhelyen tartva és hébe-korba egy-két marék gipszszittel és oltatlan mészporral meghintve, újélet-fakasztó anyaggá válik, a *minek minden marékja — közegészségi és gazdasági szempontból vére — fölér ugyanennyi súlyu arannyal.* *Zembery János* előadása, mely a tejelő tehén- és bornyu-nevelés helyes módját tárgyalta, oly sok megismerésre méltó dolgot foglalt magában, hogy megérdemelné, miként minden községben annyiszor adassék elő, a míg a gazdáknak mindennapi imává nem válnék. És akkor valóban elérnők az egészséges tejnek s belőle nyert melléktermékeknek azon *quantumát*, a mely lehetővé tenné, hogy e legtapálabb eledellel minden ember mentől gyakrabban éljen. *Szent igazva van Zembery Jánosnak, a mikor mondja, hogy manap a civilizációnak nem az elfogyasztott szappanmennyiség a fokmérője*, hanem a tej, annak mellékterméke és a gyümölcs elfogyasztott mennyiségük. Jövővasárnap előadás, mely szintén négy órákor

kezdődik, igen tanulságos leendő, s annak egy jókora része különösen hölgyeinket fogja érdekelni, miért is kérjük őket, szíveskedjenek mentől nagyobb számban megjelenni. Az előadás tárgya: a *szármányasok* különféle betegségei fókintettel a tyukkolérára, továbbá a sertést okozó kolera s azok ellen való védekezési módok: Előadó *Nagy György*, állatorvos.

— **Fényes esküvő.** Folyó hó 5-én esküdtött örök hűséget *Lukovics Irénke*, *Lukovics Géza* homonnai ügyvéd és földbirtokos egyetlen leánya *Láng Ernő* beszercebányai kir. alügyésznek.

— **Üdvös mozgalom.** A közeli falvakban megindult a mozgalom arra nézve, hogy a községek belőljének a helybeli önszegélyző egyesületbe. A mozgalom megindító *Dudinszky Elek* laborezvolvai és *Ferencsik Ödön* lasztoméri lelkészek már erősen dolgoznak községeikben, mert meggyőződtek arról, hogy ha a községek belőljének az önszegélyzőbe, ez igen sok tekintetben nagyon előnyös eredményeket vonhat maga után és nagy mérvben fogja fokozni a takarékosági hajlamot. Valóban, nagyon kívánatos, hogy a többi lelkészek is foglalkozzanak e kérdéssel s megismertessék a néppel az önszegélyző üdvös voltát.

— **A február 19-iki táncestély** szintén igen sikerültnek ígérkezik, a mennyiben nagyon sokan készülnek arra. Ennek a bálnak előrelátható sikerét biztosítja a katonazene és azon körülmény, hogy városunkban az idei farsangi időnyben csupán egy bál volt.

— **Halálozás.** Folyó hó 2-án meghalt *Vinán Buzinkay György* helybeli róm. kath. kántor neje, a ki már hosszabb idő óta betegeskedett. Temetése 3-án ment végre.

— **Esküvők.** Folyó hó 6-án volt *Brüglér Benjámin* leányának az esküvője, mely alkalmából a közszeretben álló örömszülők házána a lakomára annyian jelentek meg, hogy alig lehetett férni. A vacsora után a lakodalmas nép a Barnai vendéglőbe vonult, hol reggelizt a tánc. — Folyó hó 8-án vezette oltárhoz *Zékány Tivadar* beregszászi tanító *Romanovics Erzs* kisasszonyt, *Romanovics Viktor* helybeli járásbírósgai hivatalnok nővérét. Az esküvő után a vendégek *Romanovics* lakásán gyűltek össze, hol dusan terített asztal várt rájuk és vig hangulat mellett a hajnali órákig maradtak együtt.

— **A bíróság köréből.** A folyó évi május hó 1-én életbe lépő új kezelési rendszer miatt járásbírósgunknál a hivatalok beosztása is változni fog. Az új rendszerre vonatkozó kezelés elsajátítása céljából törvényszékünknel folyó hó 13-ától kezdve 8 napra terjedő tanfolyam nyitattik, melyen *Zavirka Viktor* bírósági kiadó vesz részt. *Farkas István* díjnok áthelyeztetett a gálszécsi kir. járásbírósgához, kinek helyére *Krasznapolszky Ödön* jön Gálszécsről.

— **Felhívás!** Mindazok, kik makacs szuszos és köszvényes bántalmakban szenvednek s hiába használtak szereket avagy gyógyfürdőket, küldjék be czimeiket *Zoltán Béla* gyógyszerárának (Budapest, Széchenyi-tér) s ingyen megkapják a csodahatású Dr. *Johnsen* kenőcs (1 üveg ára 1 frt) használatának leírását. E szer hatása kitünő, mert még a legregrább esuzos és köszvényes bajokat is bizton meggyógyítja.

— **A Borsszem Jankó és Mátyás Diák** — éleztlapok állandóan kaphatók *Landesman B.* könyv- és papírkereskedésében.

— **A csuszos és köszvényes** bántalmakban szenvedőkre nagyon érdekes a Dr. *Johnsen*-féle kenőcs leírása, mely mindenki, ki czímét a *Zoltán*-féle gyógyszerárának (Budapest, Széchenyi-tér) megküldi, ingyen kapja. E szer használatával elkerülhetők még a gyógyfürdők is, mert hatása oly kitünő, hogy a legmakacsabb bajt is biztosan orvosolja.

Szerkesztői posta.

Sárafalva. N. V. ezikkét csak megjelenés után olvastuk távollétünk miatt és így nem is konstatálhattuk az említett idézeteket. Kellemetlenség egyáltalán nem lehet belőle és ha tetszik, tessék a „koppintás” iránt lépéseket tenni. — A. N.-Szt.-M.-sal nem vagyunk cserében. Köszönjük a küldeményt és várjuk a többit is.

K. Gy. (Homonna). Igen sajnáljuk, hogy kérését nem teljesíthettük, de be kell látnia, hogy oly esküvőre vonatkozó hírrel nem tölthetünk meg legalább is másfél hasábot. Ezt lapunk tere nem engedi meg.

HIRDETÉSEK.

520. sz.

1897.

Árverési hirdetés.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy a bpesti kir. kersk. és v. törvényszék 1897 évi 115043 számú végzése következtében **Dr. Novák Sándor** ügyvéd által képviselt Schuth Vilmos javára Zimenspitz Mór ellen 20 frt s jár. erejéig fogatósított kielégítési végrehajtás útján felülfoglalt és 302 forintra becsült kővéházi berendezések, házi butorok, stbből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagymihályi kir. bíróság. 7565/97 sz. végzése folytán 20 frt tőkekövetelés, ennek 1897 évi nov. hó 8 napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 11 frt 97 krban bírólag már megállapított költségek erejéig alperes nmihályi lakásán leendő eszközölésére **1898. évi február hó 14-ik napjának délutáni 2 órája** határidőül kinttízetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107 és 108 §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is elfogadatulni.

Kelt Nagy-Mihályon 1898-ik évi febr. hó 4. napján.

Gál Vilmos,

kir. bírósági végrehajtó.

1898

Vetés ideje: Augusztus és szeptember.

Ültetés távolsága: 15—20 cm.

Talaj minősége: jól trágyázott.

Mauthner-féle magvak.

Aussaatzeit: August und September.

Pflanzweite: 15—20 Cm.

Bodenbeschaffenheit: Gut gedüngt.

A Mauthner-féle

hirneves

konyhakerti- és virágmagvak

zárt és hatóságilag védett csomagokban a törvényesen bejegyzett

medve-védjeggyel

valamennyi nagyobb

fűszer- és vaskereskedésekben kaphatók.

A Budapesten Andrassy-ut 23. szám alatt létező **Mauthner Ödön** cég csakis olyan csomagoknál vállal teljes jótállást egészen **friss** és **valódi** magvakért, amely csomagok **ragasztva**, a medve ábrával és a **Mauthner** névvel jelölve, úgy a mint a mellékelt rajz is mutatja. 2

Ungváry László

GYÜMÖLCSFA-ISKOLÁJA

CZEGLÉDEN.

Homoki szőlőtelepítőknek igen fontos.

A cég 16 év óta áll fenn s most már az országon kívül is elterjedt a hira amennyiben ma már sok nemes és vadoncz esemetét szállít Horváth, Szlavonország, Bosznia, Cseh-, Morvaország, Galiczia, Bukovina, Stájerország, Alsó és Felső-Ausztria, valamint Szerbia, Bulgária, Románia és Németország részére. Nemesfa-állománya ezuttal 700,000 drb; vadonczállománya 10 millió. A cég évenként 4500—5000 rendeléssel küld szállítmányokat. A gyümölcsfa-iskola teljesen homoktalajon léte-

homoki szőlőtelepítőknek kincs háza

sült s így az főként a azért, mert mint tudva van a homoktalajból kikerült fa a homokföldben éppen úgy, mint az agyagos, köveces talajban, nemkülönben a lapos és magas (hegyes) fekvésnél mindig biztosabban ered meg és fejlődik, mint az, mely agyagos iszaplerakodású vagy tulságosan kövérített talajban állítatik elő. A gyümölcsfajok boldogult **Bereczky Máté** mezőkövesházi hírneves telepéről valók. **Úgy magasdereku, valamint törpe esemeték megrendelhetők körte, alma, szilva, őszi barack, kajszin-barack, cseresznye, meggy, lasponya, birs dió és eperből.** Az 1—2—3—4 éves, gazdag gyökerű, fajluteles, igen szép esemeték darabja azok erőssége szerint 15 krtól 40 krig. A 4—5 éves igen erős koronás sorfák darabja 45—50 kr. Nagyban vételnél az árak külön megállapodás tárgyát képezik. Fentirt gyümölcsfajokból táblaírítás folytán 1—2—3—4 éves selejtezett minőségű esemeték is kaphatók erősség szerint 2—5—7—10 15 krtól, melyek gazdag gyökérzetükkel fogva főként nagybani telepítésekhez olesóságuk folytán igen ajánlatosak. Fenti minőségű esemeték vadonczai is bármily számban és erősségben megrendelhetők a fentirt cégnél. A gazdag gyökérzetű vadonczok 1000 azok erőssége szerint 5 frt 85 krtól 19 frtig terjed. Nagyobb vételnél 5—10 15% engedmény. — Levél czim: 1

UNGHVÁRY LÁSZLÓ gyümölcsfa-iskolája Czepléden.

Tessék árjegyzéket kérni!

Zemplénmegye legnagyobb

KÖNYVNYOMDÁJA

LANDESMAN B. NAGY-MIHÁLY.

u. m. községi-, ügyvédi-, köz- és körjegyzői hivatalos, továbbá takarékpénztári és egyéb intézeteknél szükségelt nyomtatványok, báli és lakodalmi meghívók, táblázatok, gyászlapok, névjegyek, egyházi-, iskolai- és uradalmi nyomtatványok, falragaszok, stb. stb. a legrövidebb idő alatt pontosan készíttetnek.

A nagyérdemű közönség szives figyelmébe ajánlom már 12 év óta fennálló, 1 nagy angol gyorsajtóval, 9 segédgéppel és a legmodernebb betűkkel ujonnan felszerelt

könyvnyomdám

nyomatvány szükségletének fedezésére.

Főszlyt fektetem arra, hogy a nálam megrendelt nyomtatvány, legyen az bár a legegyszerűbb czélra szolgáló is, **tiszta, hibátlan, tetszetős és pontos** kiállításban kerüljön ki a sajtó alól.

Közvetlen összeköttetésem a legnagyobb papirgyárakkal lehetővé tesz, hogy nyomtatványaimhoz a legjobb minőségű papirost adjak s azokat a legjutányosabban számítsak.

Kérem a n. é. közönséget, hogy nagybecsü bizalmukkal és rendeléseikkel vállalatomat, úgy mint eddig, ezután is megtisztelni sziveskedjenek. Egy hozzám intézett levelező-lapban kifejezett kívánságra bárhova szivesen küldöm el **intézetem képviselőjét**, ki a szükséges felvilágosítással és költségvetéssel is szolgál. Kiváló tisztelettel

LANDESMAN B.

Nyomatott Landesman B. könyvnyomdájában.

LANDESMAN BERNÁTH

† † mézárós † †

Nagy-Mihály.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a helybeli mézárósszövetség kötelekéből kilépre, ezental **saját nevem alatt, a városi fabódékban levő mézárószékemben (Marmorstein Jenő ur üzlete átellenében) fogom a húst elárusítani.**

Midőn ezt a t. husfogyasztó közönség tudomására adom, kérem kegyes pártfogását részemre továbbra is fenntartani.

Landesman Bernáth.

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSULAT BUDAPESTEN.

GŐZCSÉPLŐINK

a tökéletesség legmagasabb fokán állanak.

Magyarország legnagyobb és egyedüli

gazdasági gépgyára,

mely a gazdálkodáshoz szükséges összes

gazdasági gépeket gyártja. 25

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosítással szivesen szolgálunk díjmentesen. Minden hozzánk intézett kérdézősködére készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Felsőmagyarország vezérképviselője:

KLEIN MIKSA

Nagy-Mihályon Barnai-szálloda 2. szám.